

Ми визначили з вами, що завдяки світлу, яке потрапляє на предмет, ми бачимо його освітлену й затінену сторони. Завдяки плавному переходу від світла до тіні художник легко може перетворити лінійний малюнок на об'ємне зображення. Отже, кожен предмет має тінь, світло, полиск, напівтінь, тінь від предмета і рефлекс. А де ж художники застосовують ці знання? Відповідь на це запитання нам допоможе знайти підручник, відкрийте стор. 34. *(Діти читають, дають відповідь на запитання).*

Мабуть, усі ви колись мріяли побувати в країні Казок. Сьогодні на уроці ми мандруватимемо загадковими вулицями цієї країни. На уроці музичного мистецтва ви створювали вокальні образи героїв казки "Колобок". Для того щоб зобразити візуально цих героїв, переглянемо фрагмент мультфільму "Колобок". *(Перегляд мультфільму "Колобок", обговорення образів казки).*

Фізкультхвилинка

Ми сьогодні подорожуємо країною Казок, і фізкультхвилинка буде теж казковою. Цю казку ви одразу впізнаєте!

Діти встають з місця.

Посадив дід ріпку (присіли),

виросла ріпка велика-превелика (встали потягнули ручки догори),

дід узяв і витягнув ріпку (руки на пояс)

та й подався додому (сіли на свої місця).

* * *

Встаньте, діти, посміхніться,

Землі нашій уклоніться

За щасливий день вчорашній.

Всі до сонця потягніться,

Вліво, вправо нахиліться,

Веретенцем покругіться.

Раз присядьте, два присядьте

І за парти тихо сядьте.

Учитель. Уявіть, що ви працюєте в редакції, де випускають книжки, ви художники, і від вас залежить, які образи побачать маленькі діти, читаючи цю казку. Кожен із вас отримає уривок з казки, до якого потрібно виконати ілюстрацію. Вам стануть у пригоді зразки ілюстрацій, виконані професійними художниками. Будьте уважними, правильно розмістіть фігури казкових тварин на аркуші. Спробуйте відразу визначити, де знаходиться джерело світла: сонечко, якщо дія відбувається на вулиці, чи віконце – якщо у приміщенні. Згадайтеся, навіщо вам це? Поміркуйте, як за допомогою ліній та штрихів надати фігурам казкових персонажів об'ємності.

(Учні отримують фрагменти з казки "Колобок", працюють над створенням образів героїв).

IV. Підсумок уроку. Презентація робіт учнів і їх оцінювання. Учитель збирає ілюстрації і формує "розкладну" книжку.

Учитель. Подивіться, діти, яка яскрава книжечка внас вийшла!

V. Домашнє завдання: виконати титульну сторінку до книжки.

УДК 373.5.016:[78+72]

ХУДОЖНЯ КУЛЬТУРА ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ ДОБИ СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ

Ольга Успенська,
учитель ЗОНЗ (м. Львів)

Розробка уроку художньої культури в 9-му класі на основі ігрових технологій з використанням елементів методу театралізації.

Ключові слова: культура середньовіччя, ігрові технології.

Мета. Закріпити й поглибити знання з історії культури європейських країн і рідного міста доби середньовіччя; розвивати вміння використовувати раніше набуті знання та робити висновки, розвивати пізнавальний інтерес учнів шляхом самостійного пошуку; виховувати повагу й інтерес до української культури та культури інших народів, почуття гордості за рідне місто.

Тип уроку. Урок закріплення та розвитку набутих знань.

Форма уроку. Сюжетно-рольова гра з елементами театралізації.

Обладнання. Експозиція музею, магнітофон, диски та касета, ілюстрації визначних пам'яток культури середньовічної доби, картки з текстами "Послань...", "Угод".

Підготовка до уроку. Учні заздалегідь об'єднані в чотири групи, які отримали завдання підготувати розповідь про культурні досягнення різних європейських країн.

Хід уроку

Учитель. Наш сьогоднішній урок відбувається в музеї "Давні пам'ятки Львова" у храмі Івана Хрестителя. Разом зі мною урок вестимуть зав. відділом пропаганди мистецтва Львівської галереї мистецтв Червонюк Оксана Андріївна та науковий співробітник музею Діденко Єлизавета Анастоліївна.

Чому саме тут відбувається наша зустріч? Ми завершуємо вивчення теми "Середньовічна культура Західної Європи". А як ви всі знаєте, наше славне місто засновано в XIII ст. Надзвичайно цікавою є його багатовікова історія та культура. Львів поєднав у собі впливи багатьох національних культур Заходу та Сходу Європи, перетворивши їх на унікальні мистецькі перлини. Храм XIII ст., у якому ми перебуваємо, було зведено за наказом князя Лева для його дружини Констанції, дочки угорського короля Бели IV.

Ви вже орієнтуєтесь у стилях і жанрах різних видів мистецтва доби середньовіччя. А сьогодні маєте нагоду закріпити й поглибити свої знання, здійснивши мандрівку в XIII століття й побувавши на прийомі у принцеси Констанції. Гостями на прийнятті будуть делегації з чотирьох країн Європи – Німеччини, Франції, Італії та Чехії. Кожна делегація розповідатиме про мистецькі здобутки своєї країни так, щоб для культурного розвитку міста Лева господиня обрала саме її мистецький проект і підписала угоду про подальшу співпрацю. Ця угода і буде оцінкою вашої роботи на уроці. А я допомагатиму принцесі вести цей прийом.

На прийомі у принцеси Констанції

Констанція вітає гостей і просить свою помічницю розповісти їм про місто Львів. Екскурсовод підводить гостей до макета міста й розповідає про Львів XIII ст., про храм св. Івана Хрестителя, який було закладено в 1201 році, про дружину князя Лева – Констанцію.

Констанція висловлює бажання послухати гостей.

Гість із Німеччини. Вельмишановна пані! Дозвольте розповісти про досягнення німецьких майстрів, які звели багато споруд у романському стилі, адже провідним видом романського мистецтва є архітектура. *(Розповідає про характерні особливості романського стилю в архітектурі та образотворчому мистецтві. Розповідь ілюструє світлинами).*

Гість із Франції. Все, що ми зараз почули, – чудово, але це вже не модно! От у Франції, в Парижі, побудували такий собор, який гарніший за всі ці романські будови, і стиль його сучасніший – готика. А називається цей собор Нотр-Дам де Парі – собор Паризької Богоматері. Подібні собори є й в інших містах Франції – Реймсі, Бове, Ам'єні та інших.

Гість із Німеччини. Але ж я просто не встиг розповісти про сучасну моду! У нас також будують готичні собори, наприклад, у Кельні.

Гість із Франції. Але все ж таки мода на готику з'явилась у нас, французів.

Гість із Чехії. Я визнаю вашу першість у цьому питанні, але дозвольте зауважити, що столицю моєї країни Прагу не вдовзі також прикрашатиме велична готична споруда, яку вже почали будувати – собор св. Віта. Ось який вигляд вона матиме! Картину із зображення майбутнього собору я уповноважений подарувати вельмишановній господині *(передає з поклоном картину Констанції)*. А ще я хочу дати деякі пояснення стосовно готичної моди. *(Учень розповідає про характерні риси готичного стилю, місце скульптури у стилі готики, основні жанри готичного живопису, художні ремесла).*

Гість із Італії. Видатними витворами архітектури та образотворчого мистецтва пишається і моя країна, а досягнення Італії в царині музичного мистецтва вже визнали всі європейські музиканти. Адже саме в Італії було винайдено таку систему запису звуків, яка точно фіксує їх висоту і тривалість. *(Розповідає про професійну музичну освіту в епоху середньовіччя, жанр григоріанського хоралу та його особливості, відкриття Гвідо Аретинського. Розповідь супроводжується виконанням у запису хоралів та церковного гімну св. Івану).*

Гість із Німеччини. А в нас у країні окрім духовної музики дуже популярна музика світська. Я хочу розповісти про творчість шпільманів. *(Розповідає про світських музикантів середньовіччя та їх діяльність, про творчість вагантів. Виконується Gaudeamus).*

Учитель. *І гістріони, і ваганти* – це представники не тільки музичного, а й театрального мистецтва, але мистецтва світського. Проти них церква всіляко боролася, але потім вирішила використати театральне мистецтво з метою пропаганди своєї віри. Так з'явилися літургійна драма та міраклі, про особливості яких нам розповість гість із Чехії.

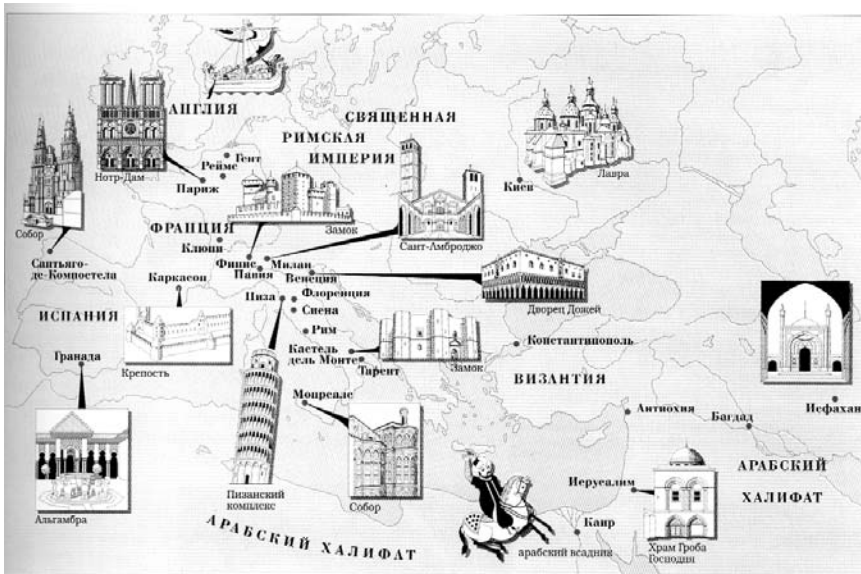
Гість із Чехії *(розповідає про особливості жанрів літургійної драми та міраклю).*

Гість із Італії. Нещодавно в Італію з Парижа приїхав видатний трувер Адам де Ла-Аль і швидко завоював популярність як поет, музикант і драматург. Дозвольте вам про нього розповісти *(розповідає про світську драматургію і творчість Адама де Ла-Аля).*

Учитель. А чи відоме ім'я цього драматурга гостям із Франції?

Гість із Франції. Звичайно, ми знаємо про цього видатного трувера й чули про успіх в Італії його п'єси "Гра про Робена та Маріон". А ще ми чули, що значне місце у виставі відведено танцювальним сценам. Це й не дивно, адже бранлі в нас дуже популярні. Ви не знаєте, що таке бранлі? *(Розповідає про хореографічну культуру середньовіччя, популярні танцювальні жанри, правила аристократичного етикету. Розповідь ілюструється виконанням танцю).*

Констанція. Я дякую шановним гостям за цікаві розповіді про мистецтво Західної Європи, але визначитися, з ким нам укладати угоду про співпрацю, мені поки що важко. Тому я пропоную вам виконати завдання, яке переконає мене в перевагах проектів тієї чи іншої країни. Ви маєте показати, наскільки знайомі з нашим містом, чи правильно

розумієте його потреби і чи зможете співпрацювати із львів'янами.

Творче завдання. Протягом п'яти хвилин гості пишуть послання до Констанції від імені голів своїх держав. Кожна делегація одержує картку, яка містить першу фразу "Послання..." та орієнтовні слова, які можуть бути в ньому використані.

Картка для німців. Ми, посланці Священної Римської Імперії, звертаємося до тебе, князю... Наша країна славиться своєю архітектурою, великі графи, герцоги та сам імператор живуть у... , прикрасою яких є високі..., з яких наші дозорці виглядають ворога. Ми – християнська нація, тому в кожному селищі та місті є..., стіни якого прикрашають... . У замках вирує життя, часто звучить музика у виконанні..., виступають також... та..., які розважають господарів та гостей. (*Лев, замок, костел, шпільман, вагант, міннезінгери, рельєф, башта*).

Картка для французів. Ми, посланці короля Франції, звертаємося до тебе, князю Лево, сину великого..., з розповіддю про нашу країну, славу своїми..., що одержують перемоги в боях, у турнірах та в серцях своїх дам. Але ми, французи, уміємо не лише воювати. За стінами... наших міст та замків вирує мирне життя. Центром кожного міста є площа, окрасою якої завжди є собор. У Парижі – це... На площах наших міст городяни розважають... і..., а коли їх виступи доходять кінця, городяни продовжують свято і танцюють... . (*Данило, укріплення, Ринок, бранлі, лицар, трувер, жонглер, Нотр-Дам*).

Картка для італійців. Ми, посланці дожа Венеції, звертаємося до Констанції, доньки короля..., і дякуємо за прихильне ставлення до нашої країни, що проявилось в запрошенні до Львова чернечого ордену... та будівництво...

цього ордену з високими... та міцними стінами. Завдяки запрошенню домініканців до Львова ви зможете слухати прекрасні..., гімни, зокрема гімн св. ..., – їх ми тепер записуємо на пергаменті завдяки Гвідо із Ареццо, який винайшов знак... . У нашій країні популярні й світські розваги, театралізовані вистави, зокрема "Гра про Робена та...", які ми із задоволенням покажемо у вашому місті. (*Бела вежа, домініканці, хорал, монастир, Іван Хреститель, нота, Маріон*).

Картка для чехів. Ми, посланці короля Чехії, звертаємося до тебе, донько славної... з пропозицією разом будувати оборонні... з високими..., які захищатимуть місто Львів від ворогів. А зараз, у мирний час, наші молитви за душі грішних звучатимуть під час... у величних..., прикрашених... та вікнами... . Наша церква в літургійних драмах та... показує, що каяття може зробити із великого грішника добропорядного християнина. (*Угорщина, мури, фортеця, собор, вітраж, троянда, літургія, міраклі*).

Завершивши роботу, представник кожної з груп урочисто зачитує відповідне "Послання".

Констанція. Усі ви прекрасно себе презентували, і тому ми приймаємо рішення підписати чотири "Угоди про співпрацю". Прошу голів делегацій поставити свої підписи.

Екскурсовод. Наш прийом завершено. Усім дякуємо.

Учитель. Сьогодні ви плідно й творчо попрацювали: визначили особливості мистецького розвитку Західної Європи середніх віків, дізналися багато нового про своє рідне місто, переконалися, що його культура – це частка культури Європи. Тому ваше домашнє завдання буде наступним: скласти розповідь про культурні впливи Італії та країн, що входили у Священну Римську імперію, на подальший розвиток культури Львова (на прикладі площі Ринок та прилеглих до неї вулиць).

(Див. третю стор. кольорової вкладки).

ЛІТЕРАТУРА

1. Дмитриева Н.А. Краткая история искусства. – Т. 1. – М., 1986.
2. История зарубежного театра. – Ч. 1. – М. : Просвещение, 1981.
3. Пасютинская В. Волшебный мир танца. – М. : Просвещение, 1985.
4. Порьяз А.В. Мировая культура : Средневековье. – М. : Олма-Пресс, 2001.
5. Розеншильд К. История зарубежной музыки. – М. : Музыка, 1978.